Jigal Krant

De kosjere hamvraag **Sabich**

Dat je in Israël op elke straathoek een pita kan laten volproppen met falafel en shoarma weet bijna iedereen, maar dat er een derde pitasnack bestaat die minstens zo populair is, is buiten de heilige landsgrenzen nagenoeg onbekend.

Die onwaarschijnlijk lekkere vegetarische hap heet *sabich* en werd al in de jaren 40 geïntroduceerd door Irakese immigranten, maar is de laatste jaren aan een gestage opmars bezig. Over statistieken beschik ik niet, maar je hoeft maar een kijkje te nemen op de kruising van Frishman en Dizengoff in Tel Aviv en je weet genoeg. Daar baat een pitaboer twee snackbars uit, links *Falafel Frishman* en rechts *Sabich Frishman*. Voor het stillen van de acute hongerklop moet je links zijn, want bij de buren staat immer een lang rij. Daar had de eigenaar ook niet op gerekend toen hij jaren geleden aan zijn dubbele avontuur begon. Anders stond de sabichboer zich nu niet het schompes te werken in een veredelde inloopkast, terwijl zijn falafelcollega uit zijn neus staat vreten in een drie keer zo grote toko.

Omdat alles lekkerder smaakt als je er eerst een kwartiertje *savlanoet* voor hebt moeten opbrengen, laat je de falafel wijselijk links liggen en sluit je achter aan in de rij. Eenmaal aan de beurt zal de sabichboer je vragen of je alles wilt. Als je daar bevestigend op antwoordt – en dat doet je, want met hongerige Israëli's hijgend in je nek, ga je niet moeilijk zitten doen – dan voltrekt zich een klein wonder. De pitaboer zal met een stanleymes een pita opensnijden en daar vervolgens meer in laten verdwijnen dan je voor mogelijk houdt: gefrituurde aubergine, een rode saus, een gele saus, een dikke grijze saus, een dunne witte saus, hardgekookte eieren, cottage cheese, friet, rode uienringen, peterselie en 46 verschillende soorten salades. Ga er maar aan staan.

> De pitaboer zal met een stanleymes een pita opensnijden en daar vervolgens meer in laten verdwijnen dan je voor mogelijk houdt

Zo'n *everything sabich* is heus geen straf, maar de ware purist wil in zijn sabich alleen knapperig gefrituurde aubergines, simpele salade van tomaat en komkommer, ei en drie soorten sauzen. Naast techina zijn dat *schug*, een hete pesto van pepertjes, en *amba*, een soort hartige mangochutney.

Helemaal zeker is het niet, maar waarschijnlijk komt sabich van het Arabische woord voor 'ochtend'. Traditioneel werd het gegeten als ontbijt op sjabbat. Omdat het dan niet is toegestaan om te koken, werden de aubergines al op vrijdag gefrituurd en at men sabich koud, als salade, dus zonder pita.

In de Israëlische straat is sabich een warme pitasnack geworden en zijn de reepjes aubergines vers en knapperig. De snack is vooral populair onder de jeugd, die sabich ziet als het perfecte vegetarische tussendoortje in de middag. Ik sluit me daar van harte bij aan. Als je eenmaal sabich hebt gegeten, dan hoef je geen falafel meer.

Tamarah Benima

De Korte

Joden zijn daar vaak niet zo mee bezig. Geloof? Hoezo?

Bisschop Gerard de Korte is tot Theoloog des Vaderlands gekozen tijdens de Nacht van de Theologie. Ik neem aan dat dat betekent dat hij te pas en te onpas moet opdraven om zijn mening te geven over van alles en nog wat. Van Danny Blind als Bondscoach tot seksueel misbruik door boeddhistische priesters, van een film over de Bond tegen het Vloeken tot een hakenkruis op een Kroatisch voetbalveld, van de pauselijke encycliek over de uitbuiting van de aarde tot het geweld tegen treinpersoneel, van haatprediker Maarten Luther tot de vaderlandse grootgraaiers. Daar zie ik naar uit.

Ik heb De Korte leren kennen als een beminnelijk man met een open geest en het hart op de goede plaats wat jodendom betreft. In Groningen heeft hij gestimuleerd dat er een studiegroep is gekomen van Joden en katholieken. Leken, geen gezagsdragers of anderszins professionele Joden of katholieken. De Korte is geen scherpslijper en is gelukkig ook niet betrapt op domme fouten, zoals kardinaal Simonis, en al helemaal geen aartsconservatief, zoals kardinaal Eijk. 'Niet lastig katholiek' zou je bijna zeggen, om de uitdrukking van Caroline Eitje te gebruiken, die voor de oorlog het etiket 'niet lastig vroom' muntte. Wat het betekent, is duidelijk.

Ik heb me in de katholieke wereld altijd wel thuis gevoeld. Misschien kwam dat omdat zowel mijn moeder als mijn vader tijdens de oorlog het leven gered is door katholieken. Het idee dat de protestanten meer verzet hebben gepleegd dan de katholieken wordt gelukkig steeds meer met historische bewijs ondergraven. Maar ook mijn eigen contacten met katholieken zijn altijd plezierig geweest. *Risjes* heb ik daar nooit meegemaakt, en het lesgeven aan de nonnen in Den Bosch was een feest. Ze wisten niets van de Joodse geschiedenis, ze waren volkomen onwetend, bijvoorbeeld van de ellende door de kruistochten, om maar iets te noemen.

Maar vanwege hun overdaad aan rituelen was het toch gemakkelijker om uit te leggen wat jodendom behelst dan in protestante kringen, waar het geloof in God zo centraal staat, terwijl Joden daar vaak niet zo mee bezig zijn. Geloof? Hoezo? Het zou prettig zijn als De Korte ertoe kan bijdragen dat het antireligieuze klimaat in Nederland iets gematigder wordt. Want dat is wel nodig, hoezeer ik de voordelen van de seculariteit ook onderken.

7535_hamvraag.indd 1 24-06-15 14:39